

Europa-Kommissionens landerapport 2017

Den 22. februar 2017 offentliggjorde Europa-Kommissionens landerapporter for hvert enkelt medlemsland. Rapporterne indeholder Kommissionens årlige analyse af den økonomiske situation i medlemslandene og status for udvalgte sektorer, herunder arbejdsmarked, uddannelse og socialpolitik. Nærværende notat beskriver indholdet i landerapporten for Danmark, som beskrevet af Kommissionen og er altså ikke udtryk for DLi's synspunkter. For baggrund om processen vedrørende Det Europæiske Semester henvises der til tidligere DLi-notater der kan rekvireres ved henvendelse til DLi Bruxelleskontoret.

Uddannelse

Uddannelsesniveaulet i Danmark er over EU-gennemsnittet, både hvad angår faglig præstation og lighed i uddannelse. Frafaldsraten for befolkningen mellem 18-24 er på 7,8 %¹, hvilket er lavere end EU's målsætning. Ifølge PISA 2015, er andelen af 15-årige uden grundlæggende færdigheder nu væsentlig lavere end EU-gennemsnittet. Endvidere anføres det, at kønsforskelle og socio-økonomisk baggrund kun har meget lille påvirkning på uddannelsesresultaterne i Danmark sammenlignet med de øvrige EU-lande.²

Elever med migrantbaggrund

Forskellene mellem kønnene og betydningen af socioøkonomisk baggrund i forhold til faglige præstationer er blandt de laveste i EU. Dog anføres det i landerapporten at situationen for elever med migrantbaggrund fortsat er bekymrende.

I 2015 havde omkring 9,5 % af ikke-EU-fødte unge mellem 18-24 stoppet med uddannelse tidligt, men problemet er endnu højere for ikke-EU-fødte mænd, hvor procentdelen lå på 13,2 % i forhold til danskfødte mænd, som lå på 9,5 %. Ifølge PISA 2015 var proportionen af low achievers i de naturvidenskabelige fag meget højere for elever med migrantbaggrund (39,8 %) og børn med udenlandsk fødte forældre (37,8 %), end den var for danskfødte børn (12,6 %). Den socioøkonomiske baggrund forklarer noget af forskellen i resultaterne, men hvis

¹ Se s. 43

² Se s. 26

man fjerner det socioøkonomiske aspekt er der stadig migrations-specifikke ulemper for børn med migrant-baggrund og børn af udenlandskfødte forældre³.

Folkeskolereformen

Folkeskolereformen fra 2014/15 bestræber sig ifølge landerapporten på at forbedre det lave niveau af grundlæggende færdigheder ved afslutningen af grundskolen, gennem ændringer i læreplaner og længere skoledage.

Den første evalueringsrapport fra foråret 2016 viste, at flertallet af kommunerne havde uddelegeret ansvaret for implementering til skolerne selv. En undersøgelse fra KL viste, at alle kommunerne så fremskridt med en mere varieret og motiveret skoledag⁴. Dog viste en undersøgelse fra DLF, at 4 ud af 5 lærere klager over utilstrækkelig forberedelsestid til undervisning. Et studie fra SFI viser, at trivslen er stigende for eleverne og at de har en stigende interesse for fagene. Dog viste en undersøgelse, at 82 % af eleverne finder skoledagen for lang i 2016, sammenlignet med kun 46 % i 2014.

Uddannelse af flygtninge og asylansøgere

Landerapporten beskriver, at regeringen er i gang med nye tiltag for at integrere nyankomne flygtninge og asylansøgere ind i det danske uddannelsessystem. Trepartsaftalen fra 2016 vedrører også modtagelsen af flygtningebørn. Aftalen tillader at kommuner kan øge antallet af elever i modtagerklasser fra 12 til 15, især hvis eleverne har det samme modersmål. Antallet af modtagerklasser er ifølge KL steget fra 24 klasser i 2006, til 288 klasser i 2015. Ny lovgivning giver mulighed for at udenlandske fødte børn, inklusiv flygtninge, der er over den skolepligtige alder, men under 25 år, kan deltage i obligatorisk undervisning, hvis det anses for at være den mest relevante løsning for at sikre deres integration og gøre det muligt, at de i fremtiden videreuddanner sig eller finder arbejde.

Hvis flygtningene er vurderet til at være klar til at komme ud på det danske arbejdsmarked, skal de deltage i en ordning, der kombinerer erhvervspraktik og arbejdsmarkedstræning og herunder lærer dansk som fremmedsprog.

Gymnasie- og HF-reform

I april 2016 kom regeringen med et forslag om en reform af gymnasie- og HF-uddannelserne, med det formål at hæve de akademiske standarder og gøre eleverne bedre forberedte til en videregående uddannelse. Et af målene er at fremme læringen i matematik og naturvidenskab for at modarbejde det faldende antal elever, der vælger naturfag og det stigende antal elever, der efterfølgende har behov for at tage supplerende matematik og naturfag for at komme ind på universitet⁵. HF-uddannelsen skal fremover være mere målrettet de stude-

³ Se s. 26, under 3.3.4.

⁴ Se s. 27

⁵ Se s. 26

rende, som ønsker at forsætte med en professionsbachelor eller erhvervsakademiuddannelse. Lovforslaget om reformen blev vedtaget i december 2016 og vil blive implementeret fra skoleåret 2017/18. Som en del af reformen vil 400 mio. kr. vil i perioden 2017-2024 blive tildelt til forsat professional udvikling og efteruddannelse af gymnasielærer og – rektorer.

Universiteterne

Forskning viser, at der er en positiv sammenhæng mellem virksomheders vækst og deres samarbejde med universiteter/forskningsinstitutioner⁶. Dette især med henblik på håndværkerfagene og serviceindustrien, hvor der ifølge rapporten bør arbejdes på, at skabe incitament for denne slags tværsektorielle samarbejde. Nogle få initiativer har dog allerede gjort fremskridt på området (blandt andet Innobooster).

Erhvervsuddannelserne og beskæftigelse

Selvom Danmark har et velfungerende arbejdsmarked med høj beskæftigelse og lav arbejdsløshed, er der fortsat udfordringer. Arbejdsstyrken er steget siden 2013, men er stadig ikke oppe på samme niveau som før finanskrisen i 2008⁷. I sammenhængen mellem den aldrende befolkning og finanspolitikens holdbarhed i velfærdssystemet, er det vigtigt at sikre arbejdskraft på langt sigt. Folk med lav tilknytning til arbejdsmarkedet repræsenterer både tab af menneskelig kapital og en udfordring for social integration. På trods af forskellige initiativer de seneste år, ligger beskæftigelsen for handicappede på et stabilt niveau, omkring 50 %⁸. Færre i Danmark er i risiko for at ryge under fattigdomsgrænsen⁹. For aldersgruppen 65+ er risikoen halveret til 9,9 % i 2015. Situationen er dog kritisk for migranter fra lande uden for EU, 39,9 % af denne gruppe risikerer at ligge under fattigdomsgrænsen¹⁰.

Erhvervsuddannelserne

Det danske arbejdsmarked mangler arbejdstagere med en erhvervsuddannelse. I nogle sektorer, inklusiv byggesektoren, er dette problem særlig kritisk. Manglen på disse typer af arbejdskraft og potentiel skills mismatch har influeret de seneste reformer af arbejdsmarkedspolitikken og adskillige reformer for erhvervsuddannelserne. Et studie fra DREAM-instituttet viser at der i alt er omkring 110.000 mennesker som vil være skills mismatched i 2025¹¹ og et andet studie fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd estimerer at der vil være en mangel på 70.000 med en erhvervsuddannelse i 2025.

⁶ Se s. 38 og 41

⁷ Se s. 42

⁸ Se s. 22

⁹ Se s. 43

¹⁰ Se tabel på s. 47

¹¹ Se s. 24

Manglen på arbejdstagere med en erhvervsuddannelse er delvis på grund af et "image"-problem. Dette er relateret til et potentielt misvisende syn på erhvervsuddannelserne om kvaliteten af undervisningen og de fremtidige jobudsigter. Det er forsat også en stor udfordring at det er svært at finde praktikpladser, som jo er en obligatorisk del af uddannelsen og noget, som eleven selv skal stå for at finde. Derfor har de mere akademisk orienterede uddannelser, som gymnasiet, tiltrukket en større del af unge mennesker gennem de sidste par år.

I august 2016 lavede regeringen en aftale med et antal sociale partnere, om en plan for at sikre nok arbejdstagere med en erhvervsuddannelsesbaggrund i fremtiden. Arbejdsgiversiden har forpligtet sig til at levere 8.000-10.000 flere praktikpladser frem til 2025¹², for at opfordre flere unge mennesker til at tage en erhvervsuddannelse og dermed møde arbejdsmarkedets krav.

Ungdomsarbejdsløsheden

Ungdomsarbejdsløsheden er lav i Danmark og den laveste i Europa, men desværre er der en begyndende stigning af unge som hverken er i uddannelse eller i job¹³. De seneste par år har regeringen introduceret lovgivning i tråd med EU's Ungdomsgaranti om bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed. Alle unge mennesker uden en ordinær uddannelse vil inden for en måned modtage et aktiveringstilbud fra kommunen, som bliver tilpasset netop den unges behov, med henblik på videre uddannelse.

I landerapporten betones det, at brobygningsforløb til ungdomsuddannelserne indtil videre har vist betydelige positive resultater for udsatte unge uden uddannelse¹⁴. Meningen med initiativet er at bringe unge mennesker i uddannelse og sikre sig, at de også afslutter uddannelsen. Initiativet foregår på erhvervsskolerne og består af fastsatte perioder med kortere praktikperioder på erhvervsskolerne og hos virksomheder. Ydermere skal de unge deltage i undervisning som skal udvikle deres grundlæggende færdigheder i læsning, skrivning og regning. De unge får også en uddannelsesvejleder, til støtte gennem prøveperioden og i overgangen til uddannelse. Det er dog forsat en udfordring for unge mennesker med et lavt uddannelsesniveau og begrænset erhvervs erfaring at komme ind på arbejdsmarkedet.

Migranter på arbejdsmarkedet

Som det er nævnt under uddannelsesafsnittet, er der det samme problem på arbejdsmarkedet, hvor beskæftigelsen for danskfødte ligger på 78,4 %, mens den for migranter fra lande uden for EU ligger på 59,2 %¹⁵, hvilket er en af de højeste forskelle i EU, hvor det især er kvindelige migranter, der ikke er i beskæftigelse. For unge mellem 15-24 år med udenlandsk fødte forældre er ledigheden det dobbelte (18 %) i forhold til unge med danskfødte forældre (9,3 %). Nogle af grundene til denne forskel på arbejdsmarkedet er, at migranter fra lan-

¹² Se s. 24

¹³ Se tabel på s. 46

¹⁴ Se s. 23

¹⁵ Se tilhørende graf på s. 22

de uden for EU har et lavere kvalifikationsniveau og at dem, som har en videregående uddannelse, tager arbejde som de er overkvalificeret til¹⁶. Det anføres i øvrigt at det danske sprog udgør en barriere.

Manglende data i landerapporten

- I tabel C.2 på side 46 er der ikke nogle tal fra 2016 på de punkter der vedrører uddannelse.
- I tabel C.4 på side 48 er der ikke nogle tal på "Total public expenditure on education as % of GDP, for all levels of education combined" siden 2011.

Hvad er årsagen til de manglende tal?

¹⁶ Se tabel på s. 46